ŠAŠKIŲ SPORTO ŠAKOS SPORTININKŲ ATRANKOS MODELIS

Šaškių sportas reikalauja specifinių pažintinių, strateginių ir psichologinių gebėjimų. Siekiant identifikuoti jaunus sportininkus, turinčius didžiausią potencialą siekti meistriškumo, būtina taikyti nuoseklų, daugiasluoksnį atrankos modelį. Šis dokumentas pateikia sisteminę atrankos struktūrą, vertinimo kriterijus, metodus ir sprendimų priėmimo principus.

1. Tikslas

Atrankos modelio tikslas – identifikuoti jaunus talentingus sportininkus, turinčius palankias savybes sėkmingai plėtoti meistriškumą šaškių sporte, ir nukreipti juos į tinkamiausią sportinio rengimo programą.

2. Atrankos modelio struktūra

Atranka susideda iš trijų lygių:

I lygis – Pradinis (pirminis patikrinimas)

Tikslas: nustatyti bendrąsias pažintines ir elgesio savybes, reikalingas intelektualioms sporto šakoms.

Vertinamos sritys ir metodai:

1. **Dėmesio koncentracija**. Užduotys nustatančios gebėjimą sutelkti ir išlaikyti dėmesį, tiksliai atlikti veiksmus be klaidų.
2. **Loginis mąstymas**. Loginio samprotavimo užduotys, elementarios šaškių kombinacijos (1–2 ėjimų) logikai tikrinti.
3. **Regimoji atmintis**. Atminties užduotys ir šaškių pozicijų atkūrimo testai, skirti vertinti informacijos įsiminimą ir atkūrimo tikslumą.
4. **Mokymosi motyvacija ir susidomėjimas**. Stebima vaiko reakcija į sudėtingesnes užduotis, ištvermė, iniciatyvumas, susidomėjimo lygis.

Rezultatas:
Vaikai priskiriami vienai iš kategorijų:

- *potencialiai tinkami*,
- *neutralūs*,
- *reikalingas pakartotinis ar išplėstinis vertinimas*.

II lygis – Specializuotas (sporto šakai specifinis)

Tikslas: įvertinti šaškių žinias, mąstymo greitį ir strateginius gebėjimus.

Vertinamos sritys ir metodai:

1. **Taktinis mąstymas**. 2–5 ėjimų kombinacijos, etiudai, endšpiliai sprendžiami siekiant įvertinti taktinį matymą.
2. **Pozicinis mąstymas**. Paprastų pozicijų įvertinimas, varžovo silpnų vietų nustatymas, gebėjimas rasti teisingą žaidimo planą.
3. **Sprendimų priėmimo greitis**. Laiko kontrole atliekamos užduotys, vertinamas tikslumas, reakcijos laikas, emocinė reakcija į laiko spaudimą.
4. **Teorinės žinios**. Pagrindinių debiutų, endšpilių, etiudų ir skaičiavimo gylio testai.

Rezultatas:
Sudaromas sportininko profilis, išryškinant jo stiprybes ir tobulintinas sritis.

III lygis – Ilgalaikis potencialas

Tikslas: įvertinti psichologinę brandą, socialinę aplinką ir gebėjimą siekti ilgalaikio sportinio progreso.

Vertinamos sritys ir metodai:

1. **Psichologinis stabilumas**. Reakcija į pralaimėjimą, emocijų kontrolė, gebėjimas susikaupti ilgesniam laikui.
2. **Darbo disciplina**. Gebėjimas vykdyti trenerio užduotis, savarankiškas darbas namuose, pastovumas.
3. **Kognityvinė raida**. Kritinis ir probleminis mąstymas, turnyrinė patirtis, progresas žaidžiant.
4. **Tėvų palaikymas (jaunesnių sportininkų atveju)**. Domėjimasis vaiko veikla, realios galimybės dalyvauti varžybose, emocinė parama.
5. **Pažangos dinamika**. Šaškių reitingo pokytis, varžybų rezultatai, naujos medžiagos įsisavinimo greitis.

Rezultatas:
Sprendimas dėl ilgalaikio ugdymo krypties:

- pradedančiųjų grupė,
- pažengusiųjų grupė,
- potencialių talentų grupė.

3. Atrankai naudojami įrankiai

- Taktinių užduočių testai (10–20 min. sprendimas)
- Šaškių pozicijų atminties testai
- Reitingo analizė (jei sportininkas dalyvavęs varžybose)
- Psichologinės vaikų anketos

- Trenerių stebėjimo protokolai
- Amžiui pritaikytos užduotys „Surasti geriausią ėjimą“

4. Atrankos kriterijai

Geriausi kandidatai dažniausiai pasižymi:

- gebėjimu ilgai išlaikyti susikaupimą;
- lankstiu strateginiu ir analitiniu mąstymu;
- gerai išlavinta atmintimi;
- kantrybe ir emociniu stabilumu;
- vidiniu mokymosi motyvavimu;
- aiškiai matoma pažangos dinamika per 2–6 mėnesius.

5. Išvados

Šaškių sporto šakos atranka turi būti daugiasluoksnė, apimanti tiek pažintinius gebėjimus, tiek sportui specifines kompetencijas. Perspektyviausi sportininkai yra tie, kurie ne tik demonstruoja gerus pradinių gebėjimų rezultatus, bet ir pasižymi motyvacija, disciplina bei psichologiniu stabilumu. Sistemingas atrankos modelis leidžia kryptingai formuoti sportininko meistriškumo kelią.